

F R I F A G B E V E G E L S E

Nr. 31

2. årgang.

22. juli 1942.

KÅRE!

Den tiden vi i hjemmene lever stiller den illegale norske arbeid rbevegelsen overfor de største oppgaver. Heldigvis er det stadium av uklarhet og indre usikkerhet som på mange måter preget fagorganisasjonen de første 1½ år av okkupasjonstida tilbakelagt. Vi har nogen ganger redegjert for bakgrunnen til denne periode i fagbevegelsens historie - at det skyldes at fagorganisasjonens sentrale ledelse på grunn av krigens ruske utvikling ble øtskilt, og at enkelte forbryterske elementer innen bevegelsen stilte seg i fiendens tjeneste og utnyttet den situasjon som derved oppsto - og ~~xxx~~ vi dokumenterer i dag nye detaljer om disse parasitters bakholdsangrep. Men selv om denne usikkerhetens tid nå bare fortuner seg som et mye mindre mellomspill og de fagorganiserte arbeidere i dag er basjet av en vilje og en ånd, så kreves det i den nærmeste tida framover av alle organisasjonens medlemmer en innsats som må være på høyde med - ja overgå - de mest glorverdige tradisjoner i den norske arbeiderbevegelsens historie. Ingen som kjenner samholdet og solidariteten i den norske arbeiderklassen er hellør i tvil om at den vil være å finne på sin plass etter som opp av en, eller se. Selv om arbeidet for våre idealer i dag ikke drives underjordisk, så har de kampene som allerede er utkjempet vist at de fagorganiserte arbeidere og funksjonærer her forstått å innstille seg på og utnytte de krisemøller som i dag er de eneste mulighetene. De organisatoriske hjelpenidler er under den nåværende situasjon selv sagt rimelige. Dette oppveics i virkeligheten i fullt mon av den senkjonslens ånd som preger hver arbeidsplass i landet, den offentlige tjeneste eller den private handels- og kontervirksomheten. Overalt er samværet i fritida som i det daglige arbeid preget av dette ønsket: "Vor dan skal vi på den mest effektive måte bekjempe nazityranniet", og hvilken innsats er det som i samblikket kreves av oss? Som vi tidligere har pekt på er det sansynlig at tyskerne og nazistene planlegger et nytt anslag mot arbeidsfolket i Norge. Nå har imidlertid arbeiderne ingen svikere innenfor sine egen rekke som kan spille under dekket mot fienden. Difor står også hele massen av fagorganisasjonens medlemmer klar til å slå tilbake ethvert forsøk på å gjennomføre det lengre bebudede Arbeidssambandet. Kontingentstrikk og skriftlig utmeldelse fra hver enkelt vil samblikkelig bli svaret på en slik provokasjon. Men arbeidene er også klar over at Arbeidssambandet kan bli forsøkt truffet gjennom med terror og andre midler som gjør kontingensteknikken og masseproteser illusorisk. Man tegn tyder på at nazistene søker å fremprovosere en ny umtakelstellstand. Den økede knapphet på nødvendige matvarer, selv poteter, grønnsaker og fisk er ~~xxx~~ således entrent ikke tilgjengelig for det brede publikum, tyder på at nazistene ønsker å øke folkets følelse til bristepunktet for derved å framprovosere en ny "melkestrikk", som kan gi påskudd til umtakelstellstand og mye drastiske overgrep overfor arbeidsfolket. Men fordi fagorganisasjonenes medlemmer er oppmerksomme på disse muligheter inngår de også den kommende utvikling med ro og besluttsonhet. Likegyldig i hvilken form Arbeidssambandet såkalles tvunget igjenom, så vil det strande ubehjelplig på den motstandsfront som i dag er skapt av hele den norske arbeiderklassen.

-v-

VI MINNER PÅ NYTT OM

at den 16. september er viet minnet om våre myrløde kamrater, Vig o Hanssen og Wolf Wickstrand og de andre døpte ved standretten ifjor.

Ingen god nordmann må vise seg utendørs etter klokken 19 denne dagen.

-v-

DEN LANDSMØTEVALGTE FORMANN

i Elektrikkforbundet, Andreas Terp, er nå entledigd fra sin stilling i forbundet.

-v-

AT TYSKE OKKUPASJEN

vært vi alle. Søvel de såkalte "forbundne" som okkuperte land har dyrt mættet betale for den tyske ekspansjonen. Litt av en rekord har de vel sett nå, da de har begynt å førgå seg mot sykhusenes matbeholdninger. Fra Verdåsen Sanatorium er således helsestikkbehandling overført til Aker Sykehus, der som bekjent er gjort en til tysk feltlægesrett. Det fortelles også at de andre sykehus og sanatorier er hjemsøkt på samme måten. I begrunnelsen for beslaglegelsen heter det at helsestikkbeholdingen ikke var forsvarlig oppbevart. Det norske folket er imidlertid blitt så vant til tyske rnes folkrettsstridige fremferd at ingen ting forbunser lenger. Sykhusene er jo allerede for lengst i stor utstrekning beslaglagt av tyskerne, og norske patienter med de alvorligste sykdommer søker forløves om plass. At også maten stjåles fra de syke er således helt i stil med den fare for okkupasjonen vi er blitt vant til.

-v-

ENGROSLAGERET TIL N.K.L.

(Norges kooperative Landsforening) er beslaglagt og førstet av de tyske myndigheter. En rekke store private engroslagre er også tatt hånd om av våre "beskyttere".

-v-

HØSTMAKLLEN GÅR TIL HAVS

Vært de tyskkontrollerte Oslo-avisene å fortelle, Grunnen skal være at den allerede er blitt så fet og "mætt" at den er fornyd. I varemunningen de samme avisene opplyse at det var for kalt langs land. Derfor holdt makrellen seg borte fra kysten. Fiskeridirektoriatet kunne imidlertid et par dager senere berolige med at det var fisk nok å få kjøpt. En må derfor gå ut fra at det er utighet eller ondartet demonstrasjon når husmadrerne står i kø fra tidlig morgenen før en fiskeferretning.

AT POTET ER OG GRØNSAKER

heller ikke er å få tek i her vi dermed ikke fikk noen forklaring på. Men vi er selvsagt overbevist om at også dette har sin naturlige årsak. Bl.a. skyldes det kanskje at tyskerne reiser rundt til gårdsbrukere og partnere og henter varer før de kommer til torgs. Hvis ikke den sensurerte offisielle presse da kan gi en annen person mere versjon.

LIVSMIDDELSITUASJONEN I DANMARK

Livsmiddelsituasjonen i Danmark begynner nå å bli virkelig vanskelig, i dette landet som bokstavelig talt flyter av melk og honning. Forklaringen er neget enkel. Landets volstand er normal; basert på import av ferstoff. Etterat Tyskland okkuperte landet, har denne importen blitt holdt i avskåret. Den danske avis Berlingske Tidende tok dette spørsmålet opp i varens og siterete en uttalelse av det tyske institutt for konjugurforskning i Berlin fra 1939, hvor det heter at Danmark bare kan produsere 3% mer enn det selv behøver hvis det blir avstengt fra import.

På grunn av den uhørt utplyndring som de tyske nazister har sett i verk etter at Danmark ble okkupert, er det derfor klart at det danske folk er tvunget til å foreta drastiske nedskjæringer i sitt forbruk. Avisen peker på at marginen på 3% er beregnet på høstutbyttet året 1939, fjorårets høst var imidlertid dårlig, og alt tyder på at også dette års høstutbytte blir dårlig. På grunn av dette har marginen for lenge siden blitt negativ. Dette hindrer ikke at tyskerne fremlægger seg stadig stigende kvantiteter danske livsmidler til skade for den danske livsmiddelforsyningen og den danske folkehelsen. Utsiktene for årets avling er særlig mørke. Dette er delvis et resultat av den hensynsløse rovdrift som tyskerne har tvunget fram o. s. som jordbruksminister Kristen Bording karakteriserte på følgende måte i en tale i slutten av april: "Vi suger av vår jord, selger våre dyrebosethninger, og våre lagre forsvinner. Våre skoger tynnes ut over alle grensene, og våre myrter plyndres. Vi forsvinner det normale nybyggings- og reparasjonsarbeidet." Dertil kommer ifølge jordbruksministren at kulden har gått særlig hårdt ut over høstsaæden. 76% av hvetearealet måtte pløyes om, 12% øttersås, hvorfor bare 12% ventes å gi et noenlunde høstutbytte. Det er derfor ikke noe rart i at forbudelsen mot tyskerne og de hjerlige nazister har øket ned faretruende

EN ARBEIDSGIVER SOM SVIKTERØ

Fri Fagbevegelse har tidligere gjort merksom på at de arbeidsgivere som ønsker å kalle seg gode nordmenn - i denne vanskelige og tunga tiden under okkupasjonen - plikter å vise ansvarlig og sunkjenske overfor sine arbeidere. Det er imidlertid en må bedriftsledere som ser det som sin vesentlige oppgave å gjøre livet så surt som overhode mulig for sine underordnede. Disse folk forstår ikke at de ved sin stupide politikk medvirker til å slå sprekker i den norske fronten og dermed skape vanskter for frigjøringsverket. En slik type som knapt unner sin arbeidere matbiten, er direktør Mørk ved Skabo Jernbanevognfabrikk. Vi har ventet lenge med å sette spørklyset på han i det forfengelige håp at han skulle vise tegn til bedring, men det har dessverre vært forgjøves. Var det ikke en tanke for direktøren å gi bedriftslederen et lite vink om at han må ta rev i seilene og i framtida opptre som god nordmann overfor sine arbeidere. Til hennsikt vil vi bare si at veien ikke er så lang fra Kapitel til den tarpeiske klippe.

-v-

DA VI HAR BRAKT I ERFARING.

at Klubbstyret ved en større bedrift her i Oslo har gjort en skriftlig henvendelse til sitt forbunds nazikomisær med oppfordring om "minister" Lippstadt til å løse en bestent sak, hvor vi på nytt tillitsmennene opprørkesom på den gitte parole om å åsletere nazipampene i fagorganisasjonen. Denne står framleis ved makt og må følges av alle fagorganiserte arbeidere, slik at det ikke blir noen svikt i rekken.

Vår linje er klar og enkel. La nazipampene sitte arbeidsløse på våre myrdede og deporterte kameraters kenter. De spørsmålene som melder seg skal arbeiderne løse uten deres skitne bistand.

-v-

40 BYGGERABEINERE

ble forleden arrestert fordi de nøktet på laste grønnsaker ombord i en båt som skulle til Tyskland. Det ble sett russiske krigsfanger til å gjøre arbeidet i stedet for dem.

-v-

SEKRETAR EINAR NILSEN

i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, som har vært permittert fra sin stilling i lengre tid, er arrestert av Gestapo for onlag 14 dager siden.

-v-

DE FORENEDE STATERS

Øverste produksjonsleder, Mr. Nelson, erklarte i en tale i senatets forsvarsutvalg forleden at U.S.A. i årene 1942 og 1943 skal produsere krigsmateriell for 140 milliarder dollars. Hensikten er, uttalte han, å skaffe en slik tilgang på vapen at den skal overtreffe alt hva fienden eier eller kan få til å produsere.

-v-

SPLITTELSEN OG MISNØYEN

Uripa stadi om seg i Italia. Den fullstendige underkastelse under den tyske krigsførsel har hittil vært ført til at den italienske ungdom er ofret på slagmarkene, at forsyningssituasjonen for hjemmekonflikten er blitt ständig dårligere og at Italias prestisje som militærmakt er helt undergravet. For å dørpe den ständig tiltagende uro har Mussolini måttet gå til de mest drastiske åtgjørder. Opposisjonen må slås ned for enhver pris. For å gi et bilde av omfanget av den motstandsfront som nå er dannet, kan det opplyses at hittil er mellom 60 og 70.000 medlem av fasistpartiet. Opprensninga fortsetter.

-v-

NYE AMERIKANSKE TROPPER

kommer stadi til Storbritannia. En av de største troppekontingenter som noensinne er overført kom nylig i god behold frem, og overfarten forløp uten uhell.

-v-

I ET BERLINTELEGRAM

til den såkalte norske pressem, hvor det fortelles om Churchills reise til Moskva, heter det bl.a.: "Churchill har ved selvsyn villet gjøre seg kjent

med at sovjetrusiske regimets stabilitet og allerede nå se seg om etter krefter som - hvis det mot forventning skulle komme til en kriso før regimet - ville være i stand til å føretsette Sovjetunionens kamp ved Englands side."

Tyskland regner således med at Sovjetunionen ikke vil kapitulere selv om det nåværende regimet måtte fallo, hvilket de sjølvsynlig heller ikke har syndeflighåp om. Åkk jo, det var andre tider ifjer. Da var den russiske hær tilintetgjort på mindre enn 6 uker, flyvåpenet var utslettet flere ganger, og de ledende russiske generaler var både skatt, kastet i fengsel og degradert, slik at en fikk inntrykk av at de hadde mistet 7 liv. Men det er jo ikke så greit å være Goebbels heller. En gjennomført løgnpropaganda krever også en personlighet.

-v-

DE MANGE ARRESTASJONER

som ble foretatt på grunn av blomsterdemonstrasjonen på Kongens fødselsdag ble nesten for mye selv for vårt nidskjære nazipoliti. For å spare fengselsplass og ytterligere bryderi og sartidig skafte noen dekning for det håpløse underskudd på Politidepartementets budsjett, mettek de fleste arrestanter følgende stonsilerte skjema:

...E.N...

foreløps herved for forseelse mot straffelovens § 350 ved den 3. august 1942 å ha forstyrret den alminnelige fredelig orden eller den lovlige ferdsel ved på gatene i Oslo å ha båret blomster som demonstrasjon i anledning ekskongens fødselsdag.

i vedta en bot av kr. 50.00 - femtikroner - til statskassen eller, hvis boten ikke erledges, en straff av fengsel i 15 - femten dager - som blir omsett til fengsel på vann og brød.

Statspolitiet Oslo og Akersby 3/8 -1942.

Krantz

-v-

HÅNDSLAG

heter et litet tidskrift som fra 1. juni har begynt å komme ut i Sverige og som har som undertittel: Fakta og orientering for nordmenn. Ansvarlig redaktør for dette utmerkede tiltak, som er et nytt glødelig bevis på den sympati og sørkjønnske som preger størstedelen av vårt brederfolk, er Eyvind Johnson.

Vi har med udeltn gledo lest de første 3 numrene av bladet og venter med sperring på å følge det videre framover. I det program utgiveren har stillt opp heter det i innledningen:

"Meningen med dette lille bindet er at det skal være et håndslag fra svensk side til norske venner her og til andre som sympatiserer med og på forskjellig vis kjemper for Norges og Nordens sak".

Vi takker for Håndslag og vil tillate oss fra tid til annen å gjengi noe av dets stoff.

-v-

DE SVENSK ARBEIDERE OG NORGE

heter en artikkel i Håndslag som er skrevet av Albin Lind, redaktør av den svenska Landsorganisasjonenes tidskrift "Fackføringsrørelsen". Han skriver: Den kontakten og det samarbeidet som alltid har eksistert mellom norsk og svensk fagbevegelse har ikke sprunget ut av sansvernt i oppgaver og mål, men er også blitt båret av den typiske follesskapsfølelse. Det var derfor naturlig at de fagorganiserte i Sverige reagerte særlig sterkt den 9. april. Vi visste at demokratiet er den grunneleggende forutsetningen for fagbevegelsen, og vi hadde ikke kunnit føle angrepet sterker. Om det hadde vært oss selv dat gjaldt, At nordmennene ikke bøyde seg for overmakten gjorde at særlig sterkt inntrykk på de svenske arbeiderne, men kanskje spør de i Norge: Hvorfor kom dere ikke over Kjølen? Handling er bedre enn ord, men også at en håpløs sympathistreik ikke siger, men skader den en vil støtte. Så meget kan i hvertfall sies: Det fantes ikke en eneste av den svenska Landsorganisasjons 990.000 medlemmer som ikke med

glede ville ha gjort hva som helst for Norges sak. De fikk ned fullt hjerte inn for alt som var norsk og jevnet veien for folk som kom over grensen. Og det var ikke medlidenhet som lå bak denne holdningen. Mellomfølelsen spilte vel også en rolle, men den var blandet ned hellig vrede, tung sorg og dypa beundring. Og vår respekt vokste da Norge fikk over til våpenlags ~~xxx~~ motstand. De svenske fagorganiserte arbeidere oppfattet denne motstanden som et inspirerende bevis på at makt, vold og forrederi ikke kan kue et folk med den krasjiske tradisjoner. De svenske arbeiderne har fulgt Norges kamp ned aldri sviktende spenning og intensitet og de er stolte over at det er et nordisk brøderfolk som fører denne kampen. Dette er klart og tydelig kerrat til uttrykk - særlig kraftig daengang L.O.kongressen uttrykte de svenska fagorganisertes mening da skuddene snalt mot de norske fagforeningslederne i september 1941. Og det har skjedd om igjen hvor gang vold, urett og forrederi har gått til nye angrep mot det norske folket. Derfor er også Landsorganisasjonens tidskrift og mange av fagforbundenes organer blitt forbudt i en rekke land. Her har vi en av de få synlige detaljer i vår oppslutning om Norges sak. Det viser anden i svensk fagbevegelse når det gjelder Norge.

-V-

OVERLØPERNES FORBRYTELSER.

Fri Fagbevegelse har i snart 2 år ført kampen mot svikernes innen fagorganisasjonen og avdekket deres forbryterske virksomhet. Som kjent ble det straks etter det tyske overfallet 9. april dannet den såkalte "fagopposisjonen av 1940". Denne sammensetning var høyst uensartet. Således fikk den fra første stund tilslutning fra kommunistene, som øyensynlig på dette tidspunktet var i sterkt vilrede med sin egen stilling på runn av Sovjetanveldets daværende allianse med Tyskland. Videre hadde den såkalte "opposisjon" også noen tilslutning fra andre hederlige organisasjonsfolk som begivenhetenes raskte utvikling hadde tatt pusten fra. I spissen for disse må en nevne "opposisjonens" formann, Jens Tangen, som senere av tyskerne ble tilførerdnet som formann i Landsorganisasjonen, men som jo etter hvert arbeidet seg fram til klarhet over bakholdsangrepene og følgelig endte på Grini. Men i realiteten var "opposisjonen" et vilje-løst redskap i hendene på de notoriske forrederne, Halvard Olsen, Håkon Meyer, Erling Olsen, Birger Aarno og det øvrige krapyl som har stilt seg i nazibødlenes tjjeneste. Resultatet av "fagopposisjonen"s og forredernes virksomhet ble den sørgelige usikkerhet og inoffektivitet som preget fagorganisasjonens virke den første tida under okkupasjonen. Vi dokumenterer i dag hvorledes svikerne drev sitt angiveri og solgte arbeidernes dyreste interesser til fienden.

-v-

ET ANGIVERSKRIFT

av sjoflystu slags, som først nå er falt i våre hender, skriver Erling Olsen i desember 1940 at "sosialministeren har bedt meg om å gi en kert framstilling av mitt syn på den faktiske stilling Arbeiderenes faglige Landsorganisasjon med Jens Tangen som formann inntar i dag. Det faller meg da naturlig å ta nitt standpunkt får vurderingen i den opposisjon som i løpet av sommeren dannet seg innen tillitsmannskretser i fagorganisasjonen". Etter å ha pekt på at denne opposisjonen var høyst uensartet, og at den forgjeves hadde søkt "å påvirke arbeiderorganisasjonenes ledelse til å stille seg til tjjeneste for den nye tid, heter det videre: "men da dette var hensiktsløst, fikk et utvalg i oppdrag å tre i forbindelse med Nasjonal Samlings fører. Dette utvalg bestod av Halvard Olsen, Håkon Meyer og undertegnede (dvs. Erling Olsen). Under de fortsatte drøftelser i det arbeidsutvalg hvis formann Jens Tangen var, var det hele tiden på det rene at Nasjonal Samling ville komme til å øve en avgjørende innflytelse ved regjeringsdannelsen. Dette ble også ~~xxx~~ lagt klart fra i fellesnøtet av "opposisjonen". ----

"Utviklingen etter den 25. september (da Administrasjonsrådet ble avløst av de konstituerte statsråder) må på denne bakgrunn førekunne -- ytterst besynderlig. Faktisk er en glidd tilbake til omrent de samme forhold som gjorde seg gjeldende under Volans ledelse. En hovedårsak til dette er at Tangen ble innsatt som formann". --- "Hans reaksjoner overfor dette

problem" - nøligring hvem han skulle sette seg til - "har jeg daglig kunnest registrere. Fra første dag av har han vaklet i dette valget inntil han for vel en uke siden bestemte seg til definitivt å la sekretariatet være sin leder."

Etter å ha pekt på hvorledes Tangen mer og mer fjernet seg fra den såkalte opposisjon, heter det videre: "Slik som utviklingen har gått, er det etter min oppfatning på det rene at fagorganisasjonen under sin nåværende ledelse og i de former den nå virker, er ute av stand til å foreta den nødvendige ømstilling". Derned bebudes et forslag til nyordning som vi nedenfor redigerer for, hvor på det lyder: "vesentlige vanskeligheter kunne etter mitt skjønn vært ryddet av veien om slike foranstaltninger var blitt gjennomført umiddelbart etter 25. september. I den forløpne tid har man ikke notkretter fått den nødvendige tid til å konklidere seg."

Det forslaget som videre er formulert går ut på at Jens Tangen, Ludvig Buland og I.B. Åse trer tilbake og at Halvard Olsen oppnevnes som formann i Landsorganisasjonen med rett til etter konferanse med sosialministeren å besette de øvrige stillinger. Videre at sekretariatet omdannes til et rådgivende organ og at formennene i fagforbundene fullstendig underkastes Landsorganisasjonens leder.

Til slutt heter det: "En må være klar over at en slik forandring som her er foreslatt vil kunne medføre store vanskeligheter innen fagorganisasjonen. Den må derfor nøyde planlegges i samråd med sosialdepartementet på forhånd. Og det kan komme til å medføre nødvendigheten av en ordning med kontingent-~~kontroll~~ trekk gjennom bedriftene."

-V-

SÄRLIG DETTE MED REDSELEN

for medlemmene reaksjon er karakteristisk for overleperne. De visste sårlig vel at i samme øyeblikk landsorganisasjonen fikk i spissen folk av typen Halvard Olsen og hans sjøng, ville medlemmene falle fra os så til fullstendig kontingentstreik. Tyskerne ønsket imidlertid ikke på dette tidspunkt - ved årsskiftet 1940 - 41 - å ta det endelige oppgjør med fagorganisasjonen. Dertil var situasjonen også for broget. De oppholdt derfor såvel N.S.-ledelsen som deres laikeier innen fagorganisasjonen med snakk for å bringe dem stadig dypere inn i forrederiet og angivervirksomheten. At de oppnådde sin hensikt i så måte, skal vi dokumenttere ved en senere leilighet. Dossverre viste det seg at denne utsættelse med oppgjøret var til tysk fordel på annen måte, idet retningslinjene for de fagorganiserte arbeideres kamp fortsatt ble forhindret og ga da tyske og norske nazister lett spill under kjeropprovokasjonen med unntakelsesstilstanden i september 1941.

I dag har disse begivenhetene ikke bare historisk interesse for den norske arbeiderklassen. De er blitt anskuelsesundervisning for den kamp vi må føre nå og i framtida. Den klærhet om midler og mål som i dag behersker alle fagorganisasjonens medlemmer, er vunnet gjennom disse dyrt kjøpte erfaringer. Men så kan da også alle krefter settes samlet inn for på nytt å skap en